

## บทคัดย่อ

เมื่อพูดถึงคำว่า “เชื่อน” ในสังคมไทยเวลานี้ จะเป็นเรื่องยากยิ่งที่จะนิยามให้ชัดเจน แน่นนอนลงไปได้ว่า “เชื่อน” คืออะไรกันแน่ นับตั้งแต่คำว่า “เชื่อน” และความคิดเกี่ยวกับการสร้างเชื่อนสมัยใหม่ เข้ามาสู่เมืองไทยเมื่อทศวรรษ 2490 เชื่อนถูกทำให้เป็นสัญลักษณ์ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยวาทกรรมการพัฒนาของฝ่ายรัฐ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเพียงไม่นาน เชื่อนกลับกลายเป็นสัญลักษณ์ของการทำลาย ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของผู้คน โดยวาทกรรมของนักศึกษา นักวิชาการ และนักพัฒนาองค์กรเอกชน ซึ่งออกมา นับตั้งแต่กลางทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา ดังนั้น ภาพความจริงเรื่องเชื่อนในปัจจุบัน จึงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว หากแปรเปลี่ยนเรื่อยมา นับตั้งแต่การเป็นสัญลักษณ์ของการพัฒนาประเทศ มาจนถึงการทำลายสภาพแวดล้อมและชีวิตของผู้คน ภาพความจริงดังกล่าวนี้ ในปัจจุบัน กำลังจับคู่กัน ผ่านทางวาทกรรมต่างๆ ดังจะพบได้จากความขัดแย้งและการต่อสู้กันทางวาทกรรมเรื่องเชื่อนในสังคมไทย นับแต่ทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา และความขัดแย้งดังกล่าว ก็ยังคงดำเนินอยู่อย่างไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุด การศึกษาชิ้นนี้ จึงเป็นการศึกษาปฏิบัติการทางวาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องเชื่อนชุดต่างๆ ในสังคมไทย ที่จะทำให้ภาพความจริงชุดหนึ่งๆ ได้รับการสถาปนาขึ้นในเวทีแห่งวาทกรรม เรื่องเชื่อน

จากการศึกษาพบว่า วาทกรรมเรื่องเชื่อนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นวาทกรรมการพัฒนาของฝ่ายรัฐ ที่สนับสนุนให้มีการสร้างเชื่อน หรือวาทกรรมทวนกระแสการพัฒนา วาทกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่คัดค้านการสร้างเชื่อน ต่างก็ใช้ยุทธวิธีเดียวกัน ในการสร้างภาพความจริง และสถาปนาอำนาจให้กับภาพความจริงที่วาทกรรมฝ่ายตนสร้างขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาและรูปภาพที่สวยงาม เพื่อสร้างภาพมาหาให้กับ “เชื่อน” , “ป่า” หรือแม้แต่ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ให้กลายเป็นสิ่งสวยงามและน่าฉวยหา หรือการใช้คำพูดแบบนักวิชาการ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ หรือการเขียนประวัติศาสตร์ คัวยโครงเรื่องของการพัฒนาแบบเป็นเส้นตรง ที่ถือว่าเป็นความก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ ฯลฯ ยุทธวิธีต่างๆ ที่ใช้ในการเขียนความจริงของบรรดาวาทกรรม

เหล่านี้ ล้วนส่งผลให้ วาทกรรมฝ่ายค้านเขื่อน ซึ่งแม้จะเป็นเพียงวาทกรรมทวนกระแส สามารถ  
ขึ้นมาเถลิงอำนาจในเวทีเรื่องเขื่อน ที่แต่เดิมเคยถูกครอบครองโดยวาทกรรมฝ่ายสนับสนุนเขื่อน  
เป็นส่วนใหญ่ได้ และถึงแม้ว่าทกรรมของฝ่ายรัฐหรือวาทกรรมฝ่ายสนับสนุนเขื่อน จะยังคงเป็น  
วาทกรรมกระแสหลักในการนิยามความจริงในเรื่องเขื่อนนี้มาตลอดระยะเวลาของการพัฒนาทาง  
เศรษฐกิจในสังคมไทย แต่วาทกรรมฝ่ายค้านเขื่อนหรือวาทกรรมทวนกระแส ก็ได้ใช้วิธีการเกี่ยว  
กันกับวาทกรรมของรัฐในการสร้างภาพความจริง และมีแนวโน้มที่จะสถาปนาอำนาจให้กับภาพ  
ความจริงชุดใหม่มากขึ้นและมากขึ้น ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้เวทีของความจริงเรื่อง  
เขื่อนในปัจจุบัน ยังคงเป็นพื้นที่ของการต่อสู้กันทางวาทกรรมต่อไป